

GEZOND IN ...

STIMULERINGSPROGRAMMA GIDS
LOKALE AANPAK GEZONDHEIDSACHTERSTANDEN

GEZONDHEIDSACHTERSTANDEN: DOORBREEK DE TENDENS

GOEDE GEZONDHEID: NIET VOOR IEDEREEN

Een goede gezondheid is een groot goed, voor de individuele burger én voor de samenleving als geheel. We worden gemiddeld steeds ouder en ons leven telt steeds meer gezonde jaren. Alleen is die goede gezondheid niet gelijk verdeeld over de Nederlandse bevolking. Mensen met lagere inkomens en een lagere opleiding, leven gemiddeld 7 jaar korter en zelfs 19 jaar minder in goed ervaren gezondheid dan mensen met een hoge opleiding. Deze verschillen noemen we gezondheidsachterstanden.

Victor Everhardt, wethouder Utrecht

“Sociaaleconomische gezondheidsverschillen moeten worden aangepakt. Dat kan alleen door uit te gaan van de kracht van de mensen zelf en door het ondersteunen van gemeenten bij hun eigen aanpak. Het programma heeft de goede toon weten neer te zetten.”

GEZONDHEIDSACHTERSTANDEN VERKLAARD

De gevolgen van gezondheidsachterstanden houden niet op bij een mindere kwaliteit van leven en meer gebruik van gezondheidszorg. Het is een proces dat zichzelf versterkt en waarbij oorzaak en gevolg door elkaar lopen. Een slechte gezondheid heeft een belemmerende invloed op opleiding, werk en andere vormen van maatschappelijke participatie. Andersom leidt een gebrek aan maatschappelijke participatie tot een slechtere gezondheid. Bij sociaal economisch kwetsbare mensen, bijvoorbeeld inwoners van aandachtswijken, blijkt een slechte gezondheid naast schuldenlast de belangrijkste barrière te zijn om aan het werk te komen. Het

vraagstuk hoe gezondheidsachterstanden terug te dringen is verweven met allerlei andere sectoren, zoals onderwijs, werkgelegenheid, volkshuisvesting en het sociale domein. Gebrekkige gezondheidsvaardigheden hangen nauw samen met gezondheidsachterstanden. Juist mensen met een lage sociaaleconomische status hebben relatief vaak beperkte gezondheidsvaardigheden, of wel moeite om informatie over gezondheid te vinden, te begrijpen en toe te passen. Wie adviezen van een huisarts of de bijsluiter bij medicijnen niet goed begrijpt, loopt direct een gezondheidsrisico.

WELKE FACTOREN ZIJN VAN INVLOED OP GEZONDHEID?

Er zijn verschillende factoren die van invloed zijn op de gezondheid van mensen. Zo hebben individuele factoren als erfelijkheid en leefstijl een grote invloed. Maar ook factoren in de omgeving en de omstandigheden waarin mensen wonen, werken en opgroeien spelen een belangrijke rol, zoals:

- het sociale netwerk van mensen
- de voorzieningen en aantrekkelijkheid van de buurt waar je woont
- het kunnen participeren in de maatschappij door werk, opleiding of anderszins
- arbeidsomstandigheden
- kwaliteit van de woning
- toegang tot preventie en zorgvoorzieningen
- kwaliteit van het onderwijs

Rinda den Besten, ambassadeur Gezond in...

"Het programma Gezond in... is geen blauwdruk vanuit Den Haag, maar een maatwerk aanpak. Het zijn de gemeenten die het moeten doen, de wethouders zijn dus aan zet. Dat is ook precies wat mij, als oud-wethouder, zo aanspreekt in het programma."

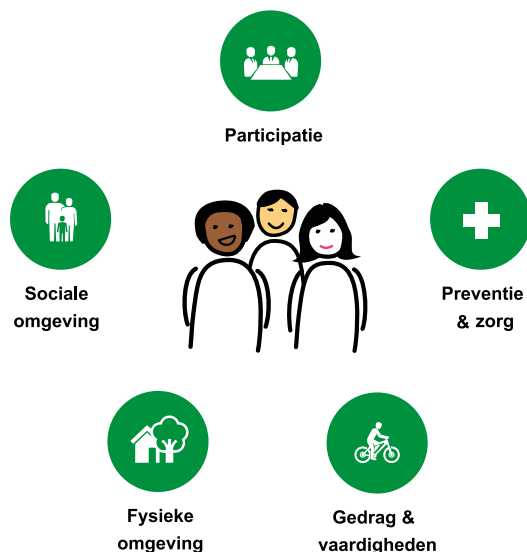

HOE DOORBREKEN WE DE TENDENS VAN TOENEMENDE GEZONDHEIDSACHTERSTANDEN?

Als we niets doen lopen gezondheidsachterstanden verder op met alle bijkomende gevolgen voor de mensen die het betreft en voor de samenleving. Een duurzame aanpak is daarom van groot belang. Omdat vele factoren invloed hebben op de gezondheid van mensen met lagere inkomens en een lage opleiding, spelen uiteenlopende thema's een rol bij de aanpak ervan. De (internationale) ervaring leert dat de sleutel ligt in een procesgerichte aanpak in buurt of wijk met een actieve rol voor de burger zelf. Deze aanpak is gericht op vijf sporen die in samenhang worden opgepakt: gedrag & vaardigheden, gezonde fysieke en sociale omgeving, goede en toegankelijke preventie & zorg, en participatie.

VIJF SPOREN VOOR GEZONDHEIDSWINST

• Participatie

Actief meedoen in de samenleving (betaald- of vrijwilligerswerk, het volgen van een opleiding of anderszins), maakt mensen gezond en andersom. Gemeenten leggen daarom vaak verbindingen tussen de beleidsterreinen Werk en inkomen (armoedebelid), Wmo, Volksgezondheid, Onderwijs en Sport.

• Preventie & zorg

Goede preventie en zorg is een randvoorwaarde voor gezondheid. Voor laag opgeleiden en migranten is de toegankelijkheid van de zorg een aandachtspunt. Hiervoor is investeren in effectieve communicatie door professionals essentieel. Daarnaast is samenwerking tussen preventie, zorg en welzijn en tussen gemeenten en zorgverzekeraars van belang.

• Sociale omgeving

Het sociale netwerk beïnvloedt gedrag, gevoel van veiligheid en gezondheid. In een gezonde sociale omgeving wonen mensen veilig, is de samenhang in de buurt groot en krijgen mensen steun. De gemeente kan inzetten op leefbaarheid, veiligheid, voorkomen van eenzaamheid en huiselijk geweld, vrijwilligerswerk en ondersteuning van mantelzorgers.

• Fysieke omgeving

De fysieke omgeving kan gezondheid bevorderen, maar ook beperken. Zo vergroot het wonen in aandachtswijken het risico op gezondheidsproblemen door de ligging naast een snelweg, verouderde woningen of het ervaren van onveiligheid. Een aantrekkelijke leefomgeving kan mensen uitnodigen tot bijvoorbeeld meer bewegen en sporten.

• Gedrag & vaardigheden

Een gezonde leefstijl heeft uiteraard een positieve invloed op de gezondheid. Gerichte interventies om mensen te stimuleren tot een gezonde leefstijl helpen daarbij, vooral als ze onderdeel zijn van een brede, integrale aanpak. Om gezond te leven en een goede gezondheid te behouden zijn (gezondheids)vaardigheden nodig. Dit zijn vaardigheden om informatie over gezondheid te begrijpen en toe te passen. Ook de vaardigheden om de weg te vinden in de zorg en klachten te verwoorden horen daarbij. Belangrijk is dan ook om bij leefstijl-interventies aandacht te besteden aan deze vaardigheden.

Wilt u meer weten over deze sporen? Kijk dan op www.gezondin.nu Hier vindt u kennisdossiers voor de sporen: [Participatie](#), [Preventie & zorg](#), [Gedrag & vaardigheden](#) en [Fysieke omgeving](#).

ACHT PIJLERS: VOORWAARDEN VOOR SUCCES

Burgers zijn hoofdrolspelers	Differentiatie is essentieel
Bestuurlijke betrokkenheid	Procesgerichte aanpak
Synergie circuits	Publiek en privaat
Sociale marketing op alle niveaus	Monitoren voortgang en resultaten

Bij een lokale aanpak op de vijf sporen vormen acht pijlers een belangrijke voorwaarde voor succes. Een voorbeeld van zo'n pijler is een procesgerichte werkwijze: eerst inzicht in de mogelijke problematiek en dan doelen stellen en uitvoeren. Daarbij loont het om te investeren in een dialoog met alle betrokkenen, vertegenwoordigers van verschillende beleidsdomeinen, lokale professionals en de inwoners om wie het uiteindelijk gaat.

Andere succesfactoren zijn burgers in de hoofdrol zetten en creëren van bestuurlijk draagvlak. Ook samenwerking tussen publieke en private partijen zoals scholen, sportverenigingen, bedrijven en winkeliers kan winst opleveren. Een goede aanpak is bovendien maatwerk; dé wijk, dé burger en dé gemeente bestaan niet. Wilt u meer weten over de acht succesfactoren? Kijk dan op www.gezondin.nu en raadpleeg ook de verschillende kennisdossiers zoals o.a. Burgers zijn hoofdrolspelers en Procesgerichte aanpak.

ENKELE FEITEN:

- het verschil in levensverwachting tussen hoog- en laagopgeleiden is gemiddeld 7 jaar
- het aantal jaren dat mensen hun gezondheid als goed ervaren verschilt tussen hoog- en laagopgeleiden gemiddeld 19 jaar
- beperkte gezondheidsvaardigheden komen bij ongeveer 25% van de bevolking voor, met name bij laagopgeleiden, migranten en ouderen
- in Nederland is 1 op 9 mensen tussen de 16 en 65 jaar laaggeletterd

Martin van Rijn, staatssecretaris ministerie VWS

“We staan voor een grote uitdaging die we als rijk en gemeenten gezamenlijk het hoofd kunnen bieden. De fundamenteen liggen er. Het gaat er nu om bestaande verbindingen te verbreden en structureel te maken.”

OVER GEZOND IN...

Gezond in... adviseert gemeenten hoe zij hun lokale integrale aanpak van gezondheidsachterstanden kunnen versterken.

Het programma stimuleert bestuurders, professionals en organisaties uit verschillende disciplines om hieraan bij te dragen. Met o.a. landelijke en regionale bijeenkomsten, instrumenten en een interactief online platform dat alle initiatieven en betrokkenen met elkaar verbindt.

Gezond in... wordt uitgevoerd door Pharos en Platform31 in het kader van het Nationaal Programma Preventie, met financiering van het ministerie van VWS.

